

ปัจจัยและบริบทกระบวนการศุลกากร

ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย
มาใช้ในการควบคุมทางศุลกากร

นางสาวประอรรัตน์ รัตนพรสมปอง
ผู้อำนวยการส่วนควบคุมทางศุลกากร
ด่านศุลกากรตากใบ

ภารกิจและหน้าที่กรมศุลกากร

กรมศุลกากรเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงการคลัง มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่งออก การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร และการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตและการส่งออก จากภารกิจหน้าที่ดังกล่าว กรมศุลกากรจึงต้องมีการพัฒนาระบบงานศุลกากรอยู่ตลอดเวลา เพื่ออำนวยความสะดวกด้านพิธีการศุลกากรให้กับผู้ประกอบการนำเข้าและผู้ประกอบการส่งออก ให้สามารถปฏิบัติพิธีการศุลกากรนำของออกจากอารักขาของศุลกากรได้อย่างสะดวกรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันภารกิจหน้าที่ด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากรก็เป็นภารกิจหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ไม่อาจละเลยได้ เนื่องจากหากการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ย่อมจะทำให้ผู้ประกอบการนำเข้าและผู้ประกอบการส่งออกเข้ามาอยู่ในระบบภาษีอากรไม่คิดที่จะหลบเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร

ระบบงานศุลกากร

สำหรับระบบงานศุลกากรนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าพบว่ากรมศุลกากรได้มีการพัฒนาปรับปรุงระบบงานศุลกากรมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจมีปัจจัยจากภาวะการค้าระหว่างประเทศที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทั้งจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก ความสะดวกรวดเร็วในการขนส่งการเคลื่อนย้ายสินค้าที่มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางบก (รถยนต์ รถไฟ) การขนส่งทางน้ำ การขนส่งทางอากาศการขนส่งทางท่อ และการขนส่งระบบคอนเทนเนอร์ ทำให้ปริมาณหรือมูลค่าทางการค้าเพิ่มมากขึ้น ดังตารางข้างล่างนี้

สถิติมูลค่าการค้า ปี พ.ศ. 2538 - 2564

: ล้านบาท

มูลค่าการค้า	ปี พ.ศ.									
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	25434	2545	2546	2547
มูลค่าส่งออก	1,406,310.09	1,412,110.65	1,806,699.66	2,248,321.19	2,215,179.94	2,773,827.02	2,884,703.89	2,923,941.39	3,325,630.12	3,873,689.56
มูลค่านำเข้า	1,763,591.37	1,832,825.18	1,924,283.03	1,774,066.18	1,907,390.62	2,494,141.11	2,752,346.05	2,774,840.19	3,138,776.03	3,801,066.55
มูลค่าการค้าสุทธิ (ส่งออก - นำเข้า)	-357,281.18	-420,714.53	-117,583.37	474,255.02	307,789.31	279,685.92	132,357.84	149,101.20	186,854.09	72,623.01

มูลค่าการค้า	ปี พ.ศ.									
	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
มูลค่าส่งออก	4,438,691.03	4,937,372.24	5,302,119.22	5,851,371.14	5,194,596.73	6,113,335.52	6,707,988.27	7,077,762.15	6,909,543.90	7,311,089.00
มูลค่านำเข้า	4,754,024.60	4,942,922.54	4,870,186.41	5,962,482.49	4,601,981.80	5,856,591.27	6,982,719.15	7,786,123.04	7,657,633.09	7,403,904.80
มูลค่าการค้าสุทธิ (ส่งออก - นำเข้า)	-315,333.58	-5,550.30	431,932.81	-111,111.34	592,614.94	256,744.25	-274,730.87	-708,360.89	-748,089.19	-92,815.81

มูลค่าการค้า	ปี พ.ศ.									
	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	2567
มูลค่าส่งออก	7,225,722.80	7,550,704.07	8,006,265.18	8,108,299.77	7,628,400.39	7,183,567.71	8,542,102.67			
มูลค่านำเข้า	6,906,078.41	6,888,186.70	7,587,118.41	8,064,038.90	7,425,648.98	6,476,267.43	8,549,082.28			
มูลค่าการค้าสุทธิ (ส่งออก - นำเข้า)	319,644.39	662,517.37	419,146.76	44,260.87	202,751.41	707,300.18	-6,979.61			

แหล่งที่มาของข้อมูล : bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=50&language=TH

ดังนั้น เพื่อรองรับปริมาณหรือมูลค่าทางการค้าที่เพิ่มมากขึ้น และผู้ประกอบการนำเข้า ผู้ประกอบการส่งออกสามารถปฏิบัติพิธีการศุลกากรนำของออกจากอารักขาของศุลกากรได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในกระบวนการนำเข้าและส่งออก ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงระบบงานศุลกากรทั้งทางด้านกระบวนการพิธีการศุลกากรและระบบควบคุมทางศุลกากรในแต่ละช่วงเวลาเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของระบบงานศุลกากรพอสังเขปดังนี้

1. การผ่านพิธีการศุลกากรในรูปแบบเอกสาร (MANUAL) เป็นรูปแบบการผ่านพิธีการศุลกากรก่อนที่กรมศุลกากรจะนำระบบการผ่านพิธีการศุลกากรระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTRONIC DATA INTERCHANGE : EDI) มาใช้ในปี พ.ศ. 2540

การผ่านพิธีการศุลกากรในรูปแบบเอกสาร (MANUAL) ดังกล่าวนี้นี้ เมื่อผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกจัดทำใบขนสินค้าเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องนำใบขนสินค้าพร้อมเอกสารประกอบ ได้แก่ ใบตราส่งสินค้า (BILL OF LADING) บัญชีราคาสินค้า (INVOICE) บัญชีรายการบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) (ถ้ามี) ใบอนุญาต (ถ้ามี) ฯลฯ ไปยื่นต่อหน่วยงานพิธีการและประเมินอากร ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ในการตรวจสอบดังนี้

1.1 เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากร/เจ้าหน้าที่ธุรการ ตรวจสอบชื่อผู้นำของเข้า/ผู้ส่งของออก ที่อยู่ เลขประจำตัวผู้เสียภาษีที่สำแดงในใบขนสินค้าให้ตรงกับบัตรตัวอย่างลายมือชื่อของผู้จัดการ และตรวจสอบบัตรผ่านพิธีการศุลกากรให้ถูกต้องตรงกับที่สำแดงในใบขนสินค้า ตรวจสอบความถูกต้องของใบขนสินค้า เอกสารประกอบ และการสำแดงรายการในใบขนสินค้า เมื่อเห็นว่าครบถ้วนถูกต้องออกเลขที่ใบขนสินค้า แล้วมอบใบขนสินค้าให้ผู้นำของเข้าผู้ส่งของออกนำไปยื่นต่อหัวหน้างานพิธีการและประเมินอากรเพื่อกำหนดชื่อเจ้าหน้าที่ประเมินอากร

1.2 เจ้าหน้าที่ประเมินอาการตรวจสอบการสำแดงพิกัดอัตราศุลกากรให้ถูกต้อง ตรงกับชนิด/ประเภทสินค้า ตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ตรวจสอบการสำแดงราคาศุลกากรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด

1.3 เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากร คำนวณตรวจสอบความถูกต้องการสำแดงราคาค่าระวางบรรทุก ค่าประกันภัย ค่าภาษีอากรทุกประเภท ในใบขนสินค้ากับเอกสารประกอบ

1.4 หัวหน้างานพิธีการและประเมินอาการ ตรวจสอบความถูกต้อง และสั่งการตรวจมอบใบขนสินค้าให้ ผู้นำของเข้า/ผู้ส่งของออก หรือตัวแทนนำไปยื่นต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำโรงพักสินค้าเพื่อปฏิบัติพิธีการตรวจปล่อย (การผ่านพิธีการศุลกากรในรูปแบบเอกสาร (MANUAL) โดยหลักการทั่วไปของนำเข้า ของส่งออกทุกชนิด ทั้งที่ต้องเสียอากรที่ไม่ต้องเสียอากรและที่ได้รับยกเว้นอากร จะต้องได้รับการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ศุลกากร (นายตรวจศุลกากร) ก่อนปล่อยไปจากอาคารขาของศุลกากรหรือส่งของออกไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขที่ได้รับยกเว้นอากรเปิดตรวจ เช่น ยุทธภัณฑ์ที่ใช้ในทางราชการ ของที่ได้รับเอกสิทธิทางการทูต เป็นต้น)

1.5 เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากรประจำโรงพักสินค้าหรือท่าหรือที่ที่นำของเข้า ตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้องของใบขนสินค้าและเอกสารประกอบ พร้อมทั้งตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับชื่อเรือ วันเรือเข้าท่าที่รับบรรทุก ชื่อผู้นำของเข้า เครื่องหมาย เลขหมาย จำนวน น้ำหนัก ลักษณะหีบห่อและชนิดของกับบัญชีสินค้าสำหรับเรือ (MANIFEST) หากปรากฏว่าถูกต้องตรงกัน ให้ประทับตรา “ตรวจสอบกับบัญชีสินค้าสำหรับเรือแล้ว” ไว้ด้านหลังใบขนสินค้า (เฉพาะของนำเข้า)

1.6 สารวัตรศุลกากรประจำโรงพักสินค้าหรือท่าหรือที่ที่นำของเข้า ลงนามในแบบศุลกากรแจ้งโรงพักสินค้าให้เตรียมของเพื่อตรวจ และกำหนดชื่อนายตรวจศุลกากรผู้ตรวจปล่อยซึ่งจะกำหนดชื่อเพียงคนเดียวหรือหลายคนร่วมกัน ตรวจก็ได้โดยพิจารณาถึงความยากง่ายของของที่จะตรวจ มูลค่าของภาระภาษีอากร เหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดการทุจริต

1.7 นายตรวจศุลกากรผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจปล่อย ตรวจสอบความถูกต้องในการผ่านพิธีการของ ใบขนสินค้าและเอกสารประกอบ ตรวจสอบใบเสร็จรับเงิน ตรวจสอบเครื่องหมาย เลขหมาย จำนวน และลักษณะหีบห่อแห่งของ ตรงกับที่สำแดงไว้ในใบขนสินค้าหรือไม่ และทำการเปิดตรวจตามอัตราเปิดตรวจที่กำหนดไว้ตามประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากร ให้ครบถ้วนทุกรายการ ได้แก่ หีบห่อของชนิดเดียวกัน มีขนาดหีบห่อเป็นมาตรฐาน และมีเครื่องหมายเดียวกัน มีจำนวนไม่เกิน 10 หีบห่อ เปิดตรวจ 1 หีบห่อ มีจำนวนไม่เกิน 50 หีบห่อ เปิดตรวจ 2 หีบห่อ มีจำนวนไม่เกิน 100 หีบห่อ เปิดตรวจ 3 หีบห่อ เป็นต้น ซึ่งหากเปิดตรวจแล้วพบว่าถูกต้องตรงตามที่สำแดงในใบขนสินค้า นายตรวจศุลกากรผู้ตรวจปล่อยจะสลักหลังผลการเปิดตรวจไว้ด้านหลังใบขนสินค้า มอบใบสั่งปล่อย (ตัวแดง) ให้พนักงาน การท่าเรือเพื่อใช้เป็นเอกสารยืนยันในการส่งมอบของให้แก่ ผู้นำของเข้า ออก SLIP ให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนเพื่อใช้กำกับกับการขนย้ายของไปยังสถานีตรวจสอบศุลกากร (CHECKING POST)

2. การผ่านพิธีการศุลกากรระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTRONIC DATA INTERCHANGE : EDI)

ในปี พ.ศ. 2540 กรมศุลกากรได้นำระบบการผ่านพิธีการศุลกากรระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTRONIC DATA INTERCHANGE : EDI) มาใช้ในกระบวนการศุลกากร ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการผ่านพิธีการศุลกากร ดังนี้

2.1 กรณีการนำเข้า

2.1.1 ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนบันทึกข้อมูลบัญชีราคาสินค้า (INVOICE) เข้าสู่คอมพิวเตอร์ของตนเองหรือผ่าน SERVICE COUNTER โปรแกรมคอมพิวเตอร์จะแปลงข้อมูลบัญชีราคาสินค้าให้เป็นข้อมูลใบขนสินค้าโดยอัตโนมัติ ให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนส่งเฉพาะข้อมูลใบขนสินค้าผ่านอุปกรณ์สื่อสารมายังคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากร โดยผ่านบริษัทผู้ให้บริการระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (VALUE ADDED NETWORK SERVICES : VANS)

2.1.2 เครื่องคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรจะตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นในใบขนสินค้า

ที่ส่งเข้ามากับฐานข้อมูลของกรมศุลกากร เช่น ชื่อและที่อยู่ผู้นำของเข้า เลขประจำตัวผู้เสียภาษี พิกัดอัตราศุลกากร ราคา และอื่นๆ เป็นต้น ถ้าพบว่าถูกต้องครบถ้วน จะออกเลขที่ใบขนสินค้าขาเข้า พร้อมกับตรวจสอบเงื่อนไขต่างๆ ที่กรมศุลกากรกำหนดไว้ เพื่อจัดกลุ่มใบขนสินค้าในขั้นตอนการตรวจสอบพิธีการเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ใบขนสินค้าขาเข้าประเภทที่ไม่ต้องตรวจสอบพิธีการ (GREEN LINE)

2) ใบขนสินค้าขาเข้าประเภทที่ต้องตรวจสอบพิธีการ (RED LINE)

ทั้งนี้ ใบขนสินค้าขาเข้าประเภทที่ไม่ต้องตรวจสอบพิธีการ (GREEN LINE)

เมื่อเครื่องคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรได้สั่งการตรวจแล้ว ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนสามารถจัดพิมพ์ ใบขนสินค้าไปชำระค่าภาษีอากรและดำเนินการตรวจสอบปล่อยสินค้า เพื่อรับมอบของไปจากโรงพักสินค้า

ส่วนใบขนสินค้าขาเข้าประเภทที่ต้องตรวจสอบพิธีการ (RED LINE) ให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนจัดพิมพ์ใบขนสินค้าพร้อมแนบเอกสารประกอบ ได้แก่ ใบตราส่งสินค้า (BILL OF LADING) บัญชีราคาสินค้า (INVOICE) บัญชีรายการบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) (ถ้ามี) ใบอนุญาต (ถ้ามี) ฯลฯ ไปยื่นต่อหน่วยงานพิธีการและประเมินอากรเพื่อตรวจสอบพิธีการต่อไป

2.1.3 การตรวจสอบใบขนสินค้าขาเข้าประเภทที่ต้องตรวจสอบพิธีการ (RED LINE)

เครื่องคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรจะส่งข้อความให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนไปพบเจ้าหน้าที่ ที่หน่วยงานพิธีการและประเมินอากร ซึ่งเมื่อได้รับใบขนสินค้าจากผู้นำของเข้าหรือตัวแทนแล้ว หน่วยงาน พิธีการและประเมินอากรจะดำเนินการตรวจสอบ

1) เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากร/เจ้าหน้าที่ธุรการ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของใบขนสินค้าขาเข้ากับเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ถูกต้องครบถ้วน ตรวจสอบใบตราส่งสินค้า (BILL OF LADING) ให้ถูกต้องตรงกับที่สำแดงในใบขนสินค้า ตรวจสอบใบอนุญาต ตรวจสอบวันนำเข้าและอัตราแลกเปลี่ยน ตรวจสอบยอดรวมราคาในใบขนสินค้ากับบัญชีราคาสินค้า

2) เจ้าหน้าที่ประเมินอากรตรวจสอบการสำแดงพิกัดอัตราศุลกากรให้ถูกต้องตรงกับชนิด/ประเภทสินค้า ตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ตรวจสอบแบบแสดงรายละเอียดราคาศุลกากร (กศก.170) ตรวจสอบการสำแดงราคาศุลกากรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด

3) เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากร คำนวณตรวจสอบความถูกต้อง การสำแดงราคา ค่ารวางบรรทุก ค่าประกันภัย ค่าภาษีอากรทุกประเภท ในใบขนสินค้ากับเอกสารประกอบ

4) หัวหน้างานพิธีการและประเมินอากร ตรวจสอบความถูกต้องและสั่งการตรวจมอบใบขนสินค้าให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนนำไปยื่นต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำโรงพักสินค้าเพื่อปฏิบัติพิธีการตรวจสอบปล่อย

2.1.4 เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากรประจำโรงพักสินค้าหรือท่าหรือที่ที่นำของเข้า ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของใบขนสินค้าและเอกสารประกอบ พร้อมทั้งตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับชื่อเรือ วันเรือเข้าท่าที่รับบรรทุก ชื่อผู้นำของเข้า เครื่องหมาย เลขหมาย จำนวน น้ำหนัก ลักษณะหีบห่อและชนิดของกับบัญชีสินค้าสำหรับเรือ (MANIFEST) หากปรากฏว่าถูกต้องตรงกัน ให้ประทับตรา “ตรวจสอบกับบัญชีสินค้าสำหรับเรือแล้ว” ไว้ด้านหลังใบขนสินค้า (เฉพาะของนำเข้า)

2.1.5 สารวัตรศุลกากรประจำโรงพักสินค้าหรือท่าหรือที่ที่นำของเข้า ลงนามในใบส่งปล่อย (ตัวแดง) แจ้งโรงพักสินค้าให้เตรียมของเพื่อตรวจ และกำหนดชื่อนายตรวจศุลกากรผู้ตรวจปล่อย

2.1.6 นายตรวจศุลกากรผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจปล่อย ตรวจสอบความถูกต้องในการผ่านพิธีการของใบขนสินค้าและเอกสารประกอบ ตรวจสอบใบเสร็จรับเงิน ตรวจสอบเครื่องหมาย เลขหมาย จำนวนและลักษณะหีบห่อแห่งของตรงกับที่สำแดงไว้ในใบขนสินค้าหรือไม่ และทำการเปิดตรวจตามอัตราเปิดตรวจที่กำหนดไว้ตามประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากรให้ครบถ้วนทุกรายการ ได้แก่ หีบห่อของชนิดเดียวกัน มีขนาดหีบห่อเป็นมาตรฐาน และมีเครื่องหมายเดียวกัน

มีจำนวนไม่เกิน 10 หีบห่อ เปิดตรวจ 1 หีบห่อ มีจำนวนไม่เกิน 50 หีบห่อ เปิดตรวจ 2 หีบห่อ มีจำนวนไม่เกิน 100 หีบห่อ เปิดตรวจ 3 หีบห่อ เป็นต้น ซึ่งหากเปิดตรวจแล้วพบว่าถูกต้องตรงตามที่สำแดงในใบขนสินค้า นายตรวจศุลกากร ผู้ตรวจปล่อย จะสลักหลังผลการเปิดตรวจไว้ด้านหลังใบขนสินค้า มอบใบสั่งปล่อย (ตัวแดง) ให้พนักงานการทำเรือเพื่อใช้เป็นเอกสารยืนยัน ในการส่งมอบของให้แก่ผู้นำของเข้า ออก SLIP ให้ผู้นำของเข้าเพื่อใช้กำกับภาระขนย้ายของไปยังสถานีตรวจสอบศุลกากร (CHECKING POST)

2.2 กรณีการส่งของออก

2.2.1 ผู้ส่งของออกหรือตัวแทนส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาออกและบัญชีราคาสินค้า (INVOICE) ทุกรายการจากเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ส่งของออกหรือตัวแทนผ่านอุปกรณ์สื่อสารมายังคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากร โดยผ่านบริษัทผู้ให้บริการระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (VALUE ADDED NETWORK SERVICES : VANS)

2.2.2 เครื่องคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรจะตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น ในใบขนสินค้า ที่ส่งเข้ามากับฐานข้อมูลของกรมศุลกากร ถ้าพบว่าถูกต้องครบถ้วน จะออกเลขที่ใบขนสินค้า ขาออก พร้อมกับตรวจสอบเงื่อนไขต่างๆ ที่กรมศุลกากรกำหนดไว้ เพื่อจัดกลุ่มใบขนสินค้าในขั้นตอน การตรวจสอบพิธีการเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ใบขนสินค้าขาออกประเภทที่ไม่ต้องตรวจสอบพิธีการ (GREEN LINE)

2) ใบขนสินค้าขาออกประเภทที่ต้องตรวจสอบพิธีการ (RED LINE)

ทั้งนี้ ใบขนสินค้าขาออกประเภทที่ไม่ต้องตรวจสอบพิธีการ (GREEN LINE) ผู้ส่งของออกหรือตัวแทนสามารถจัดพิมพ์ใบขนสินค้านำไปชำระค่าภาษีอากร (ถ้ามี) และดำเนินการตรวจปล่อยสินค้า

ส่วนใบขนสินค้าขาออกประเภทที่ต้องตรวจสอบพิธีการ (RED LINE) ให้ผู้ส่งของออกหรือตัวแทนจัดพิมพ์ใบขนสินค้าพร้อมแนบเอกสารประกอบ ได้แก่ บัญชีราคาสินค้า (INVOICE) บัญชีรายการละเอียดบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) (ถ้ามี) ใบอนุญาต (ถ้ามี) ฯลฯ ไปยื่นต่อหน่วยงานพิธีการและประเมินอากรเพื่อตรวจสอบพิธีการต่อไป

2.2.3 การตรวจสอบใบขนสินค้าขาออก ประเภทที่ต้องตรวจสอบพิธีการ (RED LINE)

การตรวจสอบใบขนสินค้าขาออกประเภทที่ต้องตรวจสอบพิธีการ (RED LINE) เครื่องคอมพิวเตอร์ของกรมศุลกากรจะส่งข้อความให้ผู้ส่งของออกหรือตัวแทนไปพบเจ้าหน้าที่ ที่หน่วยงานพิธีการและประเมินอากร ซึ่งเมื่อได้รับใบขนสินค้าจากผู้ส่งของออกหรือตัวแทนแล้ว หน่วยงานพิธีการและประเมินอากรจะดำเนินการตรวจสอบ

1) เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากร/เจ้าหน้าที่ธุรการ ตรวจสอบชื่อผู้ส่งของออก ที่อยู่ และเลขประจำตัวผู้เสียภาษี (ถ้ามี) ที่สำแดงในใบขนสินค้าให้ตรงกับบัตรตัวอย่างลายมือชื่อเจ้าของ หรือผู้จัดการ บัตรผู้รับมอบอำนาจ และตรวจสอบบัตรผ่านพิธีการศุลกากรให้ถูกต้องตรงกับที่สำแดงในใบขนสินค้า

2) เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากรตรวจสอบใบขนสินค้าขาออก และเอกสารประกอบว่ามีครบถ้วนตามระเบียบ และได้สำแดงรายการถูกต้องตรงกับใบขนสินค้า ตรวจสอบใบอนุญาต (ถ้ามี) ตรวจสอบวันส่งออกและอัตราแลกเปลี่ยน

3) เจ้าหน้าที่ประเมินอากรตรวจสอบการสำแดงพิกัดอัตราศุลกากรให้ถูกต้องตรงกับชนิด/ประเภทสินค้า ตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ตรวจสอบการสำแดงราคาศุลกากรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด

4) หัวหน้างานพิธีการและประเมินอากร ตรวจสอบความถูกต้อง และสั่งการตรวจ มอบใบขนสินค้าให้ผู้ส่งของออกหรือตัวแทนนำไปยื่นต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อปฏิบัติพิธีการตรวจปล่อย

2.2.4 การตรวจปล่อยและรับรองใบขนสินค้าขาออก

นายตรวจศุลกากรผู้ได้รับมอบหมายให้ตรวจปล่อย ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของเอกสารประกอบกับใบขนสินค้าขาออก และตรวจสอบข้อมูลใบขนสินค้าขาออกกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในเครื่อง

คอมพิวเตอร์ และทำการเปิดตรวจตามอัตราเปิดตรวจที่กำหนดไว้ตามประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากรให้ครบถ้วนทุกรายการ ได้แก่ หีบห่อของชนิดเดียวกัน มีขนาดหีบห่อเป็นมาตรฐาน และมีเครื่องหมายเดียวกัน มีจำนวนไม่เกิน 10 หีบห่อ เปิดตรวจ 1 หีบห่อ มีจำนวนไม่เกิน 50 หีบห่อ เปิดตรวจ 2 หีบห่อ มีจำนวนไม่เกิน 100 หีบห่อ เปิดตรวจ 3 หีบห่อ เป็นต้น ซึ่งหากเปิดตรวจแล้วพบว่าถูกต้อง ตรงตามที่สำแดงในใบขนสินค้า นายตรวจศุลกากรผู้ตรวจปล่อยจะสลักหลังผลการเปิดตรวจไว้ด้านหลัง ใบขนสินค้า แล้วส่งมอบ ของให้ผู้ส่งของออกขนย้ายของส่งออกนอกราชอาณาจักร

3. การผ่านพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งออก โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS)

3.1 ผู้ที่ประสงค์จะผ่านพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ยื่นแบบคำร้องขอทำการลงทะเบียนเป็นผู้ผ่านพิธีการศุลกากรต่อกรมศุลกากร โดยเมื่อได้รับอนุมัติให้ลงทะเบียนเป็นผู้ปฏิบัติพิธีการศุลกากร หรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว สามารถปฏิบัติพิธีการได้ โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร (PAPERLESS) โดยส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์พร้อมลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (DIGITAL SIGNATURE) ของเจ้าของลายมือชื่อผ่านบุคคลที่เป็นสื่อกลางผู้ให้บริการรับส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (VALUE ADDED NETWORK SERVICES : VANS) เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรฐานที่ศุลกากรกำหนด (eXML/XML FORMAT) แทนการจัดทำ ยื่น ส่ง รับ และการลงลายมือชื่อในรูปเอกสาร ทั้งนี้ วิธีการส่งข้อมูลใบขนสินค้าสามารถกระทำได้ 4 ช่องทาง ได้แก่ 1) ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกส่งข้อมูลใบขนสินค้าด้วยตนเอง 2) ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกมอบหมาย ให้ตัวแทนออกของ (CUSTOMS BROKER) เป็นผู้ส่งข้อมูลแทน 3) ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกให้เคาน์เตอร์บริการ (SERVICE COUNTER) เป็นผู้ส่งข้อมูล 4) ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกยื่นใบขนสินค้าในรูปแบบเอกสาร พร้อมเอกสารประกอบและแบบรายละเอียดข้อมูลใบขนสินค้า (ใบนำคีย์) และชำระค่าธรรมเนียมกับพนักงานศุลกากร ณ หน่วยงานศุลกากรที่นำของเข้าหรือส่งออก ให้เป็นผู้ส่งข้อมูล

3.2 ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นกับแฟ้มข้อมูลอ้างอิงและตรวจสอบกับข้อมูลการอนุมัติ/อนุญาตตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ถ้าพบข้อผิดพลาดในการตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้น ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะตอบรหัสข้อผิดพลาดกลับไปให้ผู้ส่งข้อมูล เพื่อให้ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกทำการแก้ไขและส่งข้อมูลการแก้ไขเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร แต่ถ้าไม่พบข้อผิดพลาดระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะกำหนดเลขที่ใบขนสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ในสถานะพร้อมชำระค่าภาษีอากร (ถ้ามี) และแจ้งเลขที่ใบขนสินค้าทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ตอบกลับไปยัง ผู้ส่งข้อมูล สำหรับการส่งของออกได้กำหนดพิธีการเพิ่มเติมโดยให้ผู้รับผิดชอบการบรรจุของ จัดทำข้อมูลใบกำกับการขนย้ายสินค้าตามมาตรฐานที่กรมศุลกากรกำหนด แล้วส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร ก่อนการขนย้ายของไปยังท่าหรือที่ที่ส่งของออกเพื่อส่งออกนอกราชอาณาจักร

3.3 กระบวนการตรวจสอบสินค้าในระบบพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS)

ระบบพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS) การสั่งการตรวจสินค้าจะดำเนินการ ตามเงื่อนไขภายใต้ระบบบริหารความเสี่ยง (RISK MANAGEMENT) ของกรมศุลกากร โดยจะมีการจัดทำ PROFILE ใน 2 ระดับ คือ

1) CENTRAL PROFILE จัดทำโดยหน่วยงานซึ่งกรมศุลกากรกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำและพัฒนา PROFILE

2) LOCAL PROFILE จัดทำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผ่านพิธีการศุลกากร และตรวจปล่อยสินค้านำเข้าหรือส่งออก ณ ท่าหรือที่ที่นำของเข้าหรือส่งออก

ซึ่งจะดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ/คณะทำงานบริหารความเสี่ยงดำเนินการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลการนำเข้า - ส่งออก เพื่อกำหนดเงื่อนไขความเสี่ยง ใบขนสินค้าฉบับใดสมควรกำหนดเป็นใบขนสินค้าประเภท

ติดเงื่อนไขความเสี่ยง (RED LINE) ใบขนสินค้าฉบับใดสมควรกำหนดเป็นใบขนสินค้าประเภทไม่ติดเงื่อนไขความเสี่ยง (GREEN LINE) ทั้งนี้ ใบขนสินค้าที่มีการสั่งการตรวจโดย CENTRAL PROFILE หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผ่านพิธีการศุลกากรและตรวจปล่อยสินค้านำเข้า หรือส่งออกต้องปฏิบัติตามการสั่งการตรวจที่กำหนดโดยเคร่งครัด

กระบวนการตรวจสอบสินค้าที่ดำเนินการตามเงื่อนไขภายใต้ระบบบริหารความเสี่ยง (RISK MANAGEMENT) ของกรมศุลกากรที่แบ่งประเภทใบขนสินค้าเป็นประเภทติดเงื่อนไขความเสี่ยง (RED LINE) และใบขนสินค้าประเภทไม่ติดเงื่อนไขความเสี่ยง (GREEN LINE) ทำให้ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกสามารถดำเนินการออกของไปจากอารักขาของศุลกากรหรือส่งของออกไปนอกราชอาณาจักรได้อย่างรวดเร็วทั้งนี้จะขอกล่าวถึงกระบวนการตรวจสอบของในแต่ละประเภทใบขนสินค้า

1) กรณีการนำของเข้า

1.1) ใบขนสินค้าขาเข้าที่ไม่ถูกกำหนดเงื่อนไข (PROFILE) ให้เปิดตรวจ (RED LINE) และไม่เป็นของประเภทที่ต้องตรวจปล่อยออกไปจากอารักขาของศุลกากร ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะบันทึกข้อมูล “ไม่ต้องตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (GREEN LINE) พร้อมเปลี่ยนสถานะใบขนสินค้าขาเข้าเป็น “ใบขนสินค้าขาเข้าพร้อมส่งมอบของ” โดยอัตโนมัติ และระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะแจ้งข้อมูลการส่งปล่อยไปยังโรงพักสินค้าที่เก็บของที่นำเข้าเพื่อส่งมอบของให้แก่ผู้นำของเข้าที่มาติดต่อรับของ

1.2) ใบขนสินค้าขาเข้าที่ถูกกำหนดเงื่อนไข (PROFILE) ให้เปิดตรวจ (RED LINE) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะบันทึกข้อมูล “ต้องตรวจสอบพิกัด ราคา และของ” พร้อมส่งข้อมูล ไปยังโรงพักสินค้าเพื่อให้เตรียมของ การตรวจสอบของอาจเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ

1.2.1) อาจจะต้องเปิดตรวจสอบของทางกายภาพโดยพนักงานศุลกากร ซึ่งตามประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากรกำหนดให้พนักงานศุลกากรผู้ตรวจปล่อยเป็นผู้เลือกหีบห่อเพื่อเปิดตรวจตามอัตราเปิดตรวจ ดังนี้ 1) ของที่มีบัญชีรายการบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) ให้เปิดตรวจ 20 % ของจำนวนหีบห่อทั้งหมดแต่ไม่เกิน 50 หีบห่อ 2) ของที่ไม่มีบัญชีรายการบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) แต่มีขนาดหีบห่อได้มาตรฐาน (STANDARD PACKING) ให้เปิดตรวจ 20 % ของจำนวนหีบห่อทั้งหมดแต่ไม่เกิน 50 หีบห่อ 3) ของที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขข้อ 1) และ 2) รวมทั้งของที่มีบัญชีรายการบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) แต่ไม่ระบุรายละเอียด หรือของที่ไม่มีบัญชีรายการบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) และมีขนาดหีบห่อได้มาตรฐาน (STANDARD PACKING) ให้เปิดตรวจทั้งหมด

1.2.2) หรือตรวจสอบโดยการเอกซเรย์ของเพื่อตรวจปล่อยของพร้อมกันทั้งตู้คอนเทนเนอร์โดยระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะทำการสุ่มเลือกหมายเลขตู้คอนเทนเนอร์ ที่จะต้องนำมาตรวจสอบโดยอัตโนมัติตามใบขนสินค้า จำนวนไม่เกิน 3 ตู้คอนเทนเนอร์ต่อหนึ่งใบขนสินค้า เว้นแต่เมื่อเอกซเรย์ของแล้วพบข้อสงสัยให้ทำการตรวจสอบของทุกตู้คอนเทนเนอร์

2) กรณีการส่งของออก

พนักงานขับรถหรือตัวแทนผู้รับผิดชอบการบรรจุแสดงใบกำกับการขนย้ายสินค้า (ถ้ามี) หรือแจ้งเลขที่ใบกำกับการขนย้ายสินค้า ต่อพนักงานศุลกากรประจำ ณ สถานีรับบรรทุก หรือจุดรับบรรทุกสินค้าที่กำหนด ซึ่งพนักงานศุลกากรจะดำเนินการตรวจสอบเลขที่ใบกำกับการขนย้ายสินค้า ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลใบกำกับการขนย้ายสินค้าในระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร ทำการตัดบัญชีใบกำกับการขนย้ายสินค้าและตรวจสอบข้อมูลใบขนสินค้าขาออกที่ระบุเลขที่ใบกำกับการขนย้ายสินค้าว่าระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรได้กำหนดเงื่อนไขความเสี่ยงไว้ในลักษณะใด ซึ่งแยกออกไปเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1) ใบขนสินค้าขาออกที่ไม่ติดเงื่อนไขความเสี่ยงและมีคำสั่ง “ไม่ต้องตรวจสอบพิกัด ราคา และของ” (GREEN LINE) ใบขนฯ จะมีสถานะพร้อมรับบรรทุก อนุญาตให้นำสินค้าผ่านสถานีรับบรรทุกหรือจุดรับบรรทุกสินค้าที่กำหนดเพื่อการส่งออก เมื่อมีการส่งของออกไปนอกราชอาณาจักรและตัวแทนเรือ ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการรายงาน

เรือออก การยื่นบัญชีสินค้าสำหรับเรือทางอิเล็กทรอนิกส์เรียบร้อยแล้วพนักงานศุลกากรจะบันทึกข้อมูลวันที่ส่งออกจริงในระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรและในวันทำการเดียวกันระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะตอบกลับข้อมูลที่ทำการประมวลผลการรับบรรทุกไปให้ผู้ส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาออกทราบถึงการรับบรรทุกสินค้าดังกล่าว

2.2) ใบขนสินค้าขาออกที่ติดเงื่อนไขความเสี่ยงและมีคำสั่ง “ให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ” (RED LINE) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะกำหนดชื่อพนักงานศุลกากรที่จะทำการตรวจของโดยอัตโนมัติและตอบกลับข้อมูลใบกำกับการณ์ขนย้ายสินค้าไปให้ผู้ส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาออกทราบเพื่อมาติดต่อหน่วยบริการศุลกากร ณ ท่าหรือที่ที่ส่งของออก ให้พนักงานศุลกากรแจ้งให้พนักงานขับรถนำรถบรรทุกคอนเทนเนอร์หรือยานพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายสินค้าไปยังจุดตรวจสินค้าเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งการตรวจ โดยในการตรวจสอบสินค้าขาออกตามคำสั่งการตรวจของระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรอาจมีได้ 2 ลักษณะ

2.2.1) อาจจะไปตรวจสอบของทางกายภาพโดยพนักงานศุลกากร ซึ่งตามประมวลระเบียบปฏิบัติศุลกากรกำหนดให้พนักงานศุลกากรผู้ตรวจปล่อยเป็นผู้เลือกหยิบห่อเพื่อเปิดตรวจ โดยของที่ที่มีบัญชีรายการบรรจุหีบห่อ (PACKING LIST) หรือบัญชีราคาสินค้าที่แสดงรายการบรรจุหีบห่อในฉบับเดียวกันหรือของส่งออกที่เป็นของชนิดเดียวกัน บรรจุหีบห่อขนาดเท่ากัน มีเครื่องหมายเลขหมายเดียวกันให้เปิดตรวจของแต่ละรายการตามใบขนสินค้าขาออกเป็นจำนวนอย่างต่ำ ดังนี้ 1) จำนวนไม่เกิน 10 หีบห่อ ให้เปิดตรวจ 1 หีบห่อ 2) จำนวนไม่เกิน 50 หีบห่อ ให้เปิดตรวจ 2 หีบห่อ 3) จำนวนไม่เกิน 100 หีบห่อ ให้เปิดตรวจ 3 หีบห่อ 4) จำนวนไม่เกิน 500 หีบห่อ ให้เปิดตรวจ 4 หีบห่อ 5) จำนวนไม่เกิน 1,000 หีบห่อ ให้เปิดตรวจ 5 หีบห่อ 6) จำนวน 1,000 หีบห่อขึ้นไป ให้เปิดตรวจ 6 หีบ

2.2.2) หรือตรวจสอบโดยการเอกซเรย์ของเพื่อตรวจปล่อยของพร้อมกัน ทั้งตู้คอนเทนเนอร์โดยระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะทำการสุ่มเลือกหมายเลขตู้คอนเทนเนอร์ที่จะต้องนำมาตรวจสอบโดยอัตโนมัติตามใบขนสินค้า จำนวนไม่เกิน 3 ตู้คอนเทนเนอร์ต่อหนึ่งใบขนสินค้าเว้นแต่เมื่อเอกซเรย์ของแล้วพบข้อสงสัยให้ทำการตรวจสอบของทุกตู้คอนเทนเนอร์

ข้อเปรียบเทียบของกระบวนการปฏิบัติงานพิธีการศุลกากรและการควบคุมทางศุลกากรในระบบพิธีการศุลกากรรูปแบบเอกสาร (MANUAL) และระบบพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS)

รูปแบบกระบวนการปฏิบัติงานพิธีการศุลกากรที่กรมศุลกากรได้พัฒนาปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่องจากการผ่านพิธีการศุลกากรในรูปแบบเอกสาร (MANUAL) มาเป็นระบบการผ่านพิธีการศุลกากรระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTRONIC DATA INTERCHANGE : EDI) ในปี พ.ศ. 2540 และระบบพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS) ในปี พ.ศ. 2550 จะเห็นได้ว่าเป็นการเปลี่ยนรูปแบบการผ่านพิธีการศุลกากรที่แต่เดิมทุกขั้นตอนในแต่ละกระบวนการจะต้องผ่านการตรวจสอบโดยพนักงานศุลกากร มาเป็นส่วนใหญ่ของกระบวนการจะตรวจสอบโดยระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรภายใต้ระบบบริหาร ความเสี่ยง (RISK MANAGEMENT) ซึ่งสอดคล้องกับปริมาณหรือมูลค่าการนำเข้าและการส่งออกของที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องดังจะเห็นได้ตามตารางสถิติมูลค่าที่ในปี พ.ศ. 2538 มีมูลค่าการนำเข้าและส่งออกรวม 3,169,901.46 ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งนำระบบการผ่านพิธีการศุลกากรระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTRONIC DATA INTERCHANGE : EDI) มาใช้มีมูลค่าการนำเข้าและส่งออกรวม 3,730,982.69 ล้านบาท เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 17.70 ในปี 2550 ซึ่งนำระบบพิธีการศุลกากร หรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS) มาใช้มีมูลค่าการนำเข้าและส่งออกรวม 10,172,305.63 ล้านบาท เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 220.90 และในปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2564) มีมูลค่าการนำเข้าและส่งออกรวม 17,091,184.95 ล้านบาท เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 439.17 ซึ่งในปัจจุบันถ้าการผ่านพิธีการศุลกากรยังคงใช้รูปแบบการผ่านพิธีการศุลกากรในรูปแบบเอกสาร (MANUAL) กรมศุลกากรก็คงไม่มีขีดความสามารถเพียงพอที่จะรองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม การผ่านพิธีการศุลกากรในรูปแบบเอกสาร (MANUAL) กระบวนการขั้นตอนทุกกระบวนการจะผ่านการตรวจสอบโดยพนักงานศุลกากร ในความเห็นของผู้เขียนมีความเห็นว่ามีจุดแข็ง ด้านความถูกต้อง เนื่องจากผ่านการตรวจสอบกลับกรองจากพนักงานศุลกากรซึ่งมีทักษะ ประสบการณ์ ในการทำงาน จากการศึกษาพบว่าแต่เดิมในกรมศุลกากร พนักงานศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับการผ่านพิธีการศุลกากรประกอบด้วยตำแหน่ง ศุลกากรักษ์ เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากร เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่ประเมินอากร นายตรวจศุลกากร และสารวัตรศุลกากร ซึ่งแต่ละตำแหน่งจะผ่านการคัดเลือกสรรหาโดยการสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือก และผ่านการฝึกอบรม การสอนงานจากพนักงานศุลกากรที่หัวหน้างาน หรือหัวหน้าฝ่ายมอบหมายเพื่อเพิ่มทักษะ ประสบการณ์ก่อนปฏิบัติงานจริง โดยเฉพาะตำแหน่งนายตรวจศุลกากรซึ่งเป็นตำแหน่งที่จะต้องตรวจสอบของนำเข้าและของส่งออก กรมศุลกากรจะเปิดสอบคัดเลือกจากข้าราชการในกรมศุลกากรทุกตำแหน่งสายงาน เมื่อผ่านการสอบคัดเลือกจะต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรนายตรวจศุลกากรเป็นระยะเวลาหนึ่งเดือน และเมื่อกรมศุลกากรมีคำสั่งบรรจุ นายตรวจศุลกากรที่ได้รับการบรรจุใหม่จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยมีนายตรวจศุลกากรซึ่งหัวหน้างานหรือหัวหน้าฝ่ายมอบหมายให้เป็นพี่เลี้ยง (MENTORING SYSTEM) ทำหน้าที่สอนงาน (TRAINING) ให้คำปรึกษา (CONSULTING) ประมาณ 3 เดือน ซึ่งพี่เลี้ยงจะสอนในลักษณะการปฏิบัติงานจริงตั้งแต่การตรวจสอบของเอกสารการผ่านพิธีการศุลกากร เช่น การสำแดงรายละเอียด ใบขนสินค้ากับเอกสารประกอบ การสำแดงพิกัดศุลกากร อัตราอากร การเปิดตรวจสอบของ การบันทึกผลการตรวจสอบของ ใบขนสินค้ากรณีตรวจสอบพบของถูกต้อง การบันทึกผลการตรวจสอบของ ใบขนสินค้ากรณีตรวจพบความผิด เป็นต้น เมื่อครบกำหนด 3 เดือน นายตรวจศุลกากรซึ่งหัวหน้างานหรือหัวหน้าฝ่ายมอบหมายให้เป็นพี่เลี้ยง (MENTORING SYSTEM) จะทำบันทึกข้อความรายงานผลการฝึกงานให้หัวหน้างานหรือหัวหน้าฝ่ายทราบ

เพื่อให้เห็นถึงจุดแข็งของการผ่านพิธีการศุลกากรในรูปแบบเอกสาร (MANUAL) ผู้เขียนใคร่ขอกล่าวถึงใบขนสินค้าแต่ละฉบับ จะต้องผ่านกระบวนการใดบ้าง และผ่านการตรวจสอบโดยพนักงานศุลกากรตำแหน่งใด โดยจะกล่าวเป็นตัวอย่างเฉพาะ ใบขนสินค้าขาเข้า กล่าวคือ ใบขนสินค้าขาเข้าจะต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากรเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการสำแดงรายการละเอียด ใบขนสินค้าขาเข้ากับเอกสารประกอบ เมื่อตรวจสอบถูกต้องจะลงนามรับรองแล้วให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนนำไปยื่นหัวหน้างานพิธีการและประเมินอากร (เจ้าหน้าที่ประเมินอากร ระดับ 6) เพื่อกำหนดชื่อเจ้าหน้าที่

ประเมินอาคาร (เจ้าหน้าที่ประเมินอาคาร ระดับ 3-5) เจ้าหน้าที่ประเมินอาคารผู้ที่ได้รับมอบหมายจะตรวจสอบความถูกต้องการ
สำแดงราคาของ การสำแดงพิกัดศุลกากรและอัตราอากร เป็นของต้องห้าม ต้องจำกัด ในการนำเข้าหรือไม่ ถ้าถูกต้องก็จะลงนามรับรอง
และส่งมอบใบขนสินค้าขาเข้าให้เจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากรตรวจสอบคำนวณความถูกต้องการสำแดงราคา อากรขาเข้า
และภาษีอากรอื่นๆ หากถูกต้องเจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากรจะเขียนยอดรวมค่าอากรขาเข้าไว้ช่องว่างด้านล่างหน้าใบขนสินค้าขาเข้า
ด้วยหมึกสีแดงพร้อมลงนามลงนามกำกับผู้นำของเข้าหรือตัวแทนนำใบขนสินค้าขาเข้าไปยื่นเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีเพื่อชำระ
ภาษีอากร หลังจากนั้นนำไปยื่นต่อหัวหน้างานพิธีการและประเมินอาคารเพื่อพิจารณาสั่งการตรวจ เมื่อสั่งการตรวจเสร็จเรียบร้อย
แล้ว หัวหน้างานพิธีการและประเมินอาคารจะมอบใบขนสินค้าขาเข้าให้ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนไปปฏิบัติพิธีการศุลกากรตรวจ
ปล่อยของ ณ โรงพักสินค้าที่เก็บของที่นำเข้า

ขั้นตอนการตรวจปล่อย ณ โรงพักสินค้าที่เก็บของเข้า ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนนำใบขนสินค้าขาเข้าไปยื่นต่อเจ้าหน้าที่
พิธีการศุลกากรเพื่อตัดบัญชีสินค้าสำหรับเรือ ในการตัดบัญชีสินค้าสำหรับเรือเจ้าหน้าที่พิธีการศุลกากรจะตรวจสอบความถูกต้อง
ของการสำแดงรายละเอียดในใบขนสินค้ากับบัญชีสินค้าสำหรับเรือให้ถูกต้องตรงกัน ได้แก่ เลขที่ใบตราส่ง ชื่อเรือ วันเรือเข้า
เครื่องหมาย เลขหมาย ชนิดของ จำนวนหีบห่อ ค่าระวางบรรทุก (ถ้ามี) โดยชนิดของจะต้องสำแดงให้ชัดเจนว่าเป็นของอะไร
จะสำแดงคลุมเครือไม่ได้ เช่น ถ้าเป็นปลาทูน่า ในบัญชีสินค้าสำหรับเรือก็ต้องสำแดงเป็นปลาทูน่า ถ้าสำแดงเป็นอาหารแช่แข็ง
(FROZEN FOODS) จะต้องให้ไปดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตรงกับใบขนสินค้า ซึ่งเรียกว่า AMENDED SHOULD BE เป็นต้น เมื่อ
ตัดบัญชีสินค้าสำหรับเรือเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้นำของเข้าหรือตัวแทนจะนำใบขนสินค้าขาเข้าไปยื่นต่อสารวัตรศุลกากร
ประจำโรงพักสินค้าเพื่อลงนามในใบสั่งปล่อย (ตัวแดง) แจ้งเจ้าหน้าที่การทำเรือประจำโรงพักสินค้าจัดเตรียมของเพื่อตรวจ
เมื่อเจ้าหน้าที่การทำเรือประจำโรงพักสินค้าได้ลงนามในใบสั่งปล่อย (ตัวแดง) แจ้งว่าได้เตรียมของพร้อมตรวจแล้ว สารวัตรศุลกากร
ประจำโรงพักสินค้าจะกำหนดชื่อนายตรวจศุลกากรไปดำเนินการตรวจปล่อยของ ซึ่งนายตรวจศุลกากรที่ได้รับมอบหมาย
จะตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของใบขนสินค้าขาเข้ากับเอกสารประกอบ และดำเนินการเปิดหีบห่อของเพื่อตรวจตามอัตรา
เปิดตรวจที่กรมศุลกากรกำหนด ซึ่งหากเปิดตรวจแล้วพบว่าของตรงตามสำแดง ก็อนุมานว่าของตามใบขนสินค้าฉบับนั้นถูกต้อง
ทั้งหมด และเมื่อพบว่าถูกต้องตรงตามที่สำแดงในใบขนสินค้า ขาเข้านายตรวจศุลกากรผู้ตรวจปล่อยจะบันทึกผลการตรวจปล่อย
ด้านหลังใบขนสินค้าขาเข้า ลงนามในใบสั่งปล่อย (ตัวแดง) ใบผ่าน (สลิปสีขาว) สถานีตรวจปล่อยศุลกากร (CHECKING POST)
โดยใบสั่งปล่อย (ตัวแดง) เจ้าหน้าที่การทำเรือประจำโรงพักสินค้าจะมาลงนามรับมอบจากหน่วยงานศุลกากรเพื่อเป็นการยืนยัน
ว่าของได้ผ่านการตรวจปล่อยจากพนักงานศุลกากรและอนุญาตให้ส่งมอบได้ ส่วนใบผ่าน (สลิปสีขาว) ผู้นำของเข้า
หรือตัวแทนนำไปยื่น ณ สถานีตรวจปล่อยศุลกากร (CHECKING POST)

ซึ่งจะเห็นได้ว่ากระบวนการพิธีการศุลกากรในรูปแบบเอกสาร (MANUAL) การนำเข้าทุกใบตราส่งสินค้า (BILL OF
LADING) / ใบขนสินค้าขาเข้า จะต้องผ่านการตรวจสอบของพนักงานศุลกากรทุกราย (SHIPMENT)/ฉบับ และขั้นตอน
การตรวจปล่อยสินค้า ณ โรงพักสินค้าโดยนายตรวจศุลกากรเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะการจัดเก็บภาษีอากร
จะถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ก็อยู่ที่ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์การทำงานของนายตรวจศุลกากรผู้ตรวจปล่อย เนื่องจากเป็น
ผู้ที่เห็นทั้งเอกสารและของ จะต้องตรวจสอบทั้งชนิดของ คุณภาพ ปริมาณ น้ำหนัก ราคาของ พิกัดศุลกากร อัตราอากร ให้ถูกต้อง
ตรงตามที่สำแดงในใบขนสินค้า อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากร กรมศุลกากรได้จัดหน่วยงานด้านการ
สืบสวนและปราบปรามไปปฏิบัติหน้าที่ประจำ ณ โรงพักสินค้า เพื่อตรวจสอบของร่วมกับนายตรวจศุลกากรผู้ตรวจปล่อยในบาง
กรณีที่เห็นว่ามี ความจำเป็น รวมทั้งสืบสวน หาข่าว จับกุมการลักลอบหรือหลีกเลี่ยงอากร ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็น
การควบคุมกำกับในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบหรือหลีกเลี่ยงอากรอีกชั้นหนึ่ง ส่วนการตรวจสอบใบขนสินค้าและ
เอกสารประกอบภายหลังการตรวจปล่อยนั้น เอกสารทั้งหมดจะถูกส่งไปเก็บไว้ที่หน่วยงานศุลกากรเพื่อตรวจสอบอีกชั้นหนึ่งซึ่ง
หากหน่วยงานที่ปฏิบัติพิธีการตรวจปล่อยจัดเก็บภาษีอากรไว้ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน หน่วยงานศุลกากรจะออกไปทั้งทางเพื่อให้
เรียกเก็บภาษีอากรเพิ่มเติม

ส่วนระบบพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งของออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS) นั้น ในขั้นตอนการผ่านพิธีการศุลกากรจะตรวจสอบด้วยระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรตามฐานข้อมูลของกรมศุลกากรทั้งหมด ยกเว้นขั้นตอนการตรวจปล่อยของ กรณีใบขนสินค้าที่จะต้องมีการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (RED LINE) จึงจะต้องมาพบพนักงานศุลกากรโดยเมื่อผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกได้ส่งข้อมูลเข้ามาในระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะทำการประมวลผล ถ้าข้อมูลถูกต้องตรงตามฐานข้อมูลของกรมศุลกากร ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรจะทำการออกเลขที่ใบขนสินค้า แจกให้ไปชำระค่าภาษีอากร (ถ้ามี) ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรประเมินความเสี่ยงภายใต้ระบบบริหารความเสี่ยง (RISK MANAGEMENT) จำแนกใบขนสินค้าเป็นประเภทที่ไม่ต้องมีการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (GREEN LINE) และประเภทที่จะต้องมีการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (RED LINE) โดยใบขนสินค้าขาเข้าประเภทที่ไม่ต้องมีการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (GREEN LINE) ผู้นำของเข้าสามารถไปติดต่อขอรับของได้ที่โรงพักสินค้าที่เก็บของนั้นโดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบของพนักงานศุลกากร และใบขนสินค้าขาออกประเภทที่ไม่ต้องมีการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (GREEN LINE) ผู้ส่งของออกสามารถขนย้ายของไปทำการบรรทุก ณ ท่าหรือที่ที่ส่งของออกได้โดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบของพนักงานศุลกากรเช่นกัน ส่วนใบขนสินค้าประเภทที่จะต้องมีการตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (RED LINE) ผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกจะต้องนำของมาให้พนักงานศุลกากรตรวจสอบ ณ โรงพักสินค้าที่เก็บของเข้าหรือท่าหรือที่ที่ส่งของออก ซึ่งการตรวจสอบอาจจะเป็นการเปิดตรวจทางกายภาพด้วยพนักงานศุลกากรหรือโดยการตรวจสอบด้วยเครื่อง X-Ray ตามที่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากรได้ประเมินค่าความเสี่ยงและสั่งการตรวจตามใบขนสินค้าในแต่ละฉบับ ทั้งนี้ ในหลักการของระบบพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งของออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS) กระบวนการขั้นตอนการผ่านพิธีการศุลกากรจะเสร็จสิ้น ณ ท่าหรือที่ที่นำของเข้า (FIRST PORT) สำหรับกรณีการนำของเข้า และท่าหรือที่ที่ส่งของออก (LAST PORT) สำหรับกรณีการส่งของออก ส่วนขั้นตอนการตรวจสอบใบขนสินค้าภายหลังจากผู้นำของเข้าได้รับมอบของไปจากอารักขาของศุลกากรและผู้ส่งของออกได้ส่งของออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วจะมีหน่วยงานทำหน้าที่ทบทวนใบขนสินค้าภายหลังการตรวจปล่อย (POST REVIEW) หรือไปทำการตรวจสอบ ณ สถานประกอบการ (POST AUDIT) ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติศุลกากรหรือพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในการเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมทางศุลกากร

ด้วยปริมาณมูลค่าทางการค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น (คิดเป็นร้อยละ 439.17 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2564 กับปี พ.ศ. 2538) จากปัจจัยการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลก การเชื่อมโยงโครงข่ายด้านการคมนาคมทางถนนระหว่างประเทศที่มีการพัฒนาเพื่อเพิ่มช่องทางการเคลื่อนย้ายของนอกจากทางทะเลและทางอากาศ การทำข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี การเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้าที่แต่เดิมจะบรรทุกในระวางท้องเรือมาเป็นบรรจุในคอนเทนเนอร์ (CONTAINER) กระบวนการศุลกากรซึ่งถือว่าเป็นหน้าด่านในการนำของเข้า-ส่งของออกก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการพิธีการศุลกากร การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้แทนคนในกระบวนการขั้นตอนที่สามารถดำเนินการได้ เช่น การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลของการสำแดงรายละเอียด ในใบขนสินค้ากับเอกสารทางการค้าของผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกการนำระบบเอกซเรย์ (X-RAY) มาใช้ในการตรวจสอบของทดแทนการตรวจสอบของทางกายภาพ (เปิดตรวจ) โดยนายตรวจศุลกากร รวมทั้ง การนำระบบบริหารความเสี่ยง (RISK MANAGEMENT) มาใช้ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อกำหนดว่าของนำเข้า/ของส่งออกตามใบขนสินค้าฉบับใดสมควรกำหนดเป็นใบขนสินค้าประเภทให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (RED LINE) ใบขนสินค้าฉบับใดสมควรกำหนดเป็นใบขนสินค้าประเภทไม่ต้องตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (GREEN LINE) ซึ่งได้ช่วยให้กระบวนการผ่านพิธีการศุลกากรเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว ลดขั้นตอนการตรวจสอบโดยพนักงานศุลกากรแต่ด้วยปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับหลักการของระบบพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับ

การนำของเข้าหรือส่งของออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS) กระบวนการขั้นตอนการผ่านพิธีการศุลกากร จะเสร็จสิ้น ณ ท่าหรือที่ที่นำของเข้า (FIRST PORT) สำหรับกรณีการนำของเข้า และท่าหรือที่ที่ส่งของออก (LAST PORT) สำหรับกรณีการส่งของออก ทำให้ปริมาณงานไปรวมศูนย์ ณ ท่าเรือที่นำของเข้าหรือส่งของออก โดยจะมีการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการควบคุมตรวจสอบของ แต่จากประสบการณ์การทำงานของผู้เขียน การได้ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานศุลกากรด้วยกัน การได้ติดตามผู้บริหารไปตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานของการท่าเรือและหน่วยงานต่างๆ ภายใต้การกำกับดูแลก็ได้พบสภาพพื้นที่ของท่าเรือแต่ละแห่งมีข้อจำกัดในการจัดพื้นที่ให้มีความเหมาะสมต่อการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ เทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงาน เช่น สถานีตรวจสอบสินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์ (X-RAY) เนื่องจากท่าเรือแต่ละแห่งได้ก่อตั้งมาเป็นเวลานาน พื้นที่ภายในท่าเรือจึงมีการใช้ประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ การขอใช้พื้นที่ในภายหลังจึงมีข้อจำกัดในการเลือกจุดที่เหมาะสม ประกอบกับสภาพความแออัดของปริมาณงาน ปริมาณรถยนต์บรรทุกสินค้า รถกึ่งพ่วงบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ที่ไปกระจุกตัว ณ ท่าเรือที่นำของเข้าหรือส่งของออก ผู้เขียนจึงเห็นว่าอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการทำงานและประสิทธิภาพการควบคุมทางศุลกากร ดังปรากฏภาพข่าวการจับกุมของหน่วยงานอื่นอยู่เรื่อยๆ เช่น กรมสอบสวนคดีพิเศษร่วมกับกรมปศุสัตว์ จับกุมเนื้อสัตว์ กรมสอบสวนคดีพิเศษร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจับกุมเครื่องสำอาง เป็นต้น

ผู้เขียนเห็นว่า ในปัจจุบันแนวคิดด้วยแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NEW PUBLIC SECTOR MANAGEMENT) ซึ่งลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานราชการให้มีขนาดเล็กลง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการประชาชน เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย เพื่อส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อยกระดับความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นต้น ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงระบบราชการ ซึ่งจากสภาพปัญหาความแออัดของปริมาณงาน ณ ท่าเรือต่างๆ การที่จะพัฒนาขยายท่าเรือก็จะมีข้อจำกัด ในเรื่องงบประมาณและสภาพของพื้นที่ที่จะจัดหาเพื่อการพัฒนา รวมทั้งยังเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมที่จะต้องมีการพัฒนาติดตามมาอีกด้วย นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างหน่วยงานให้มีขนาดเล็กลงจะทำให้การควบคุม กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับกรมศุลกากรจะนำระบบติดตามการขนส่งของที่อยู่ในการควบคุมทางศุลกากรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (CUSTOMS TRACKING & MONITORING SYSTEM : CTMS) มาใช้ในการควบคุมการเคลื่อนย้ายของที่ยังมิได้ปฏิบัติพิธีการศุลกากรออกไปจากอารักขาของศุลกากร ฉะนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมทางศุลกากร ผู้เขียนมีแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้

1. แนวคิดการเคลื่อนย้ายสินค้านำเข้าเพื่อลดความแออัดค้ำของปริมาณงาน ณ ท่าเรือที่นำของเข้า

1.1) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเรือรับอนุญาต (รพท./INLAND CONTAINER DEPOT : ICD) ซึ่งอาจจะจัดตั้งใกล้แหล่งพื้นที่อุตสาหกรรมหรือพื้นที่ที่เห็นว่าเหมาะสมจะเป็นแหล่งกระจายสินค้า โดยจะต้องมีการจัดวางแผนผังให้มีความเหมาะสมคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกทางด้านพิธีการศุลกากรและประสิทธิภาพด้านการควบคุมทางศุลกากร เช่น สถานีตรวจสอบสินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์ (X-Ray) สถานีที่ตรวจสอบสินค้าโดยการเปิดตรวจทางกายภาพโดยพนักงานศุลกากร สถานีตรวจสอบสินค้า (CHECKING POST) เป็นต้น

1.2) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งท่าเรือบก (DRY PORT)

ท่าเรือบก (DRY PORT) หมายถึง บริเวณพื้นที่ตอนในของประเทศที่มีการดำเนินการเป็นศูนย์โลจิสติกส์ โดยทำหน้าที่เสมือนท่าเรือ (ยกเว้นการขนถ่ายสินค้าขึ้น-ลงเรือ) เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศในระบบตู้สินค้า และมีการเชื่อมโยงระบบการขนส่งตั้งแต่ 2 รูปแบบขึ้นไป โดยมีการขนส่งทางรางเป็นหลัก ปกติแล้วกิจกรรมในท่าเรือบกจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนการตรวจปล่อยสินค้า และส่วนการให้บริการ นอกจากนี้ ยังอาจมีบริการด้านการเก็บพัสดุ การกระจายและรวบรวมคอนเทนเนอร์ รวมทั้งบริการด้านพิธีการศุลกากรด้านการผ่านพิธีการใบขนสินค้า การชำระเงินและตรวจปล่อยสินค้าทั้งขาเข้าและขาออก ตลอดจนสินค้าถ่ายลำและผ่านแดนแบบครบวงจรเบ็ดเสร็จ (ONE-STOP SERVICE)

ผู้เขียนเห็นว่าการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเรือรับอนุญาต (รพท./ INLAND CONTAINER DEPOT : ICD) และการจัดตั้งท่าเรือบก (DRY PORT) จะช่วยให้การเคลื่อนย้ายสินค้าออกจากท่าเรือที่นำของเข้าเป็นไปอย่างรวดเร็วและเพิ่มประสิทธิภาพด้านการควบคุมทางศุลกากร ในการควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้านำเข้าท่าเรือที่นำของเข้ากับโรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเรือรับอนุญาต (รพท./ INLAND CONTAINER DEPOT : ICD) และท่าเรือบก (DRY PORT) จะควบคุมโดยระบบติดตามการขนส่งของที่อยู่ในการควบคุมทางศุลกากรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (CUSTOMS TRACKING & MONITORING SYSTEM : CTMS) และในการปฏิบัติงาน ณ โรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเรือรับอนุญาต(รพท./ INLAND CONTAINER DEPOT : ICD) และท่าเรือบก (DRY PORT) กรมศุลกากรจะจัดพนักงานศุลกากรไปปฏิบัติหน้าที่ประจำผู้ที่จัดตั้งโรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้าและบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเรือรับอนุญาต (รพท./ INLAND CONTAINER DEPOT : ICD) และท่าเรือบก (DRY PORT) จึงควรจัดสร้างอาคารที่พักสำหรับพนักงานศุลกากร ซึ่งจะช่วยลดความแออัดของสภาพการจราจรบนท้องถนนด้วย

2. แนวคิดให้มีการจัดตั้งสถานที่ตรวจและบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์เพื่อการส่งออกก่อนที่จะขนย้ายไปบรรทุกขึ้นเรือ เพื่อลดความแออัดคับคั่งของปริมาณงาน ณ ท่าเรือที่ส่งของออก

โรงพักสินค้าบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์เพื่อการส่งออก แต่เดิมเรียกว่า สถานที่ตรวจและบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเรือรับอนุญาต (สตส.) เป็นสถานที่ตรวจและบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเรือรับอนุญาต ซึ่งในปัจจุบันลดความสำคัญลงไป เนื่องจากระบบพิธีการศุลกากรหรือดำเนินการในกระบวนการทางศุลกากรเกี่ยวกับการนำของเข้าหรือส่งออกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (PAPERLESS) กระบวนการขั้นตอนการผ่านพิธีการศุลกากรส่งออกจะเสร็จสิ้น ณ ท่าเรือที่ส่งของออก (LAST PORT) ซึ่งตามระเบียบปฏิบัติศุลกากรได้กำหนดเงื่อนไขในการบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์ไว้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ กรณีผู้ส่งออกรายเดียว (FULL CONTAINER LOAD : FCL) ไม่ว่าจะมิใช่ขนส่งสินค้าขาออกฉบับเดียว

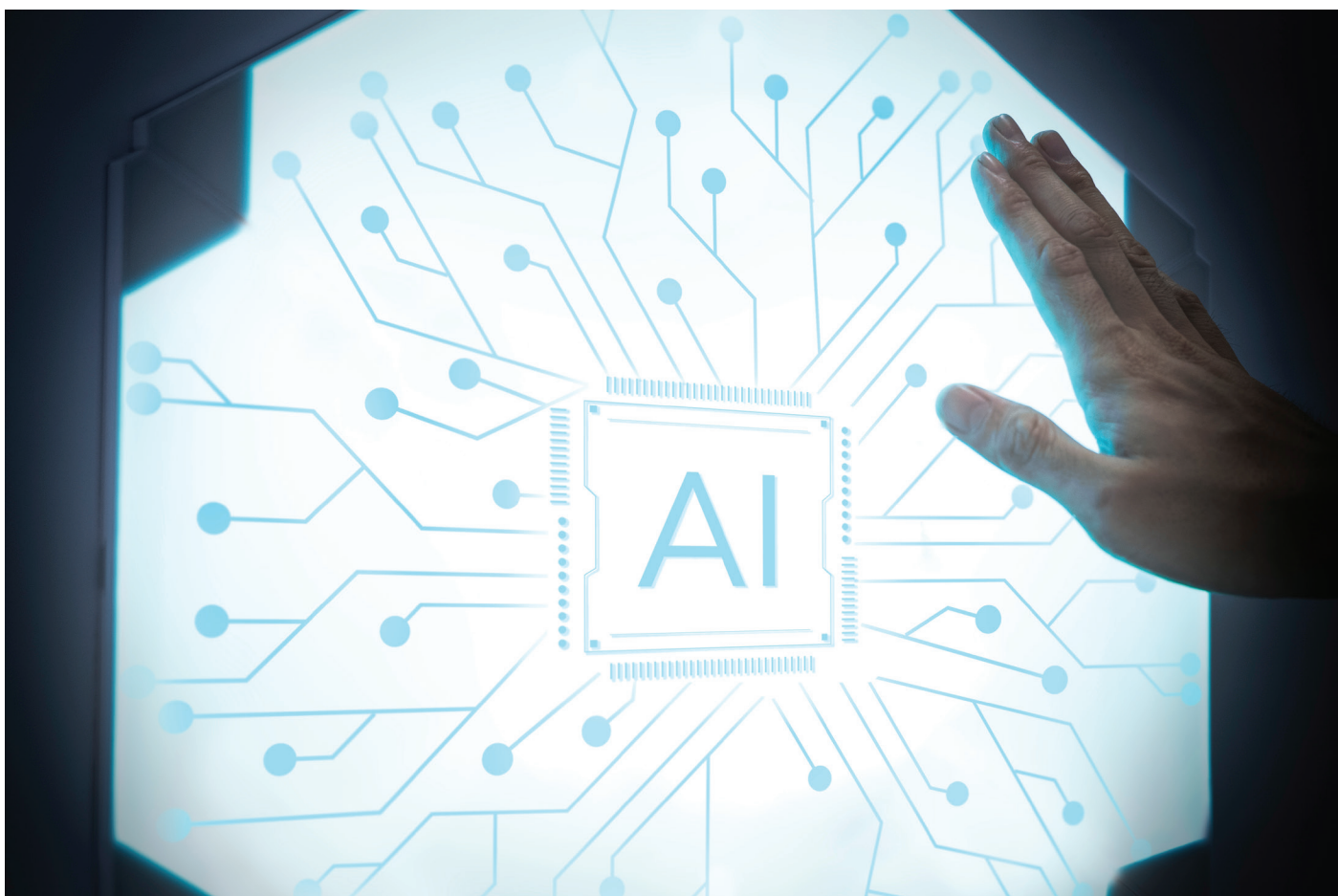
หรือหลายฉบับก็ตาม ให้ทำการบรรจุสินค้านอกเขตอารักขาของศุลกากรได้ ส่วนกรณีผู้ส่งออกหลายราย (LESS THAN CONTAINER LOAD : LCL) ให้บรรจุสินค้าภายในเขตอารักขาของศุลกากรซึ่งการกำหนดเงื่อนไขในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นช่องทางให้ผู้ส่งออกที่ไม่สุจริตทำการบรรจุชุกซ่อนของที่ผิดกฎหมาย ในตู้คอนเทนเนอร์เพื่อส่งออก เช่น ยาเสพติดให้โทษ ไม้ท่อน ไม้แปรรูป เป็นต้น โดยอาศัยช่องว่างในเรื่องความเข้มงวดในการตรวจสอบเนื่องจากสินค้าส่งออกส่วนใหญ่ได้รับยกเว้นอากรจึงมีนโยบายส่งเสริมการส่งออก ด้วยการอำนวยความสะดวกทางด้านพิธีการศุลกากร การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงพักสินค้าบรรจุสินค้า เข้าคอนเทนเนอร์เพื่อการส่งออกเพื่อกระจายปริมาณงานมิให้ไปกระจุกตัว ณ ท่าหรือที่ที่ส่งออก และทำให้การบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์ทั้ง 2 ลักษณะ คือ กรณีผู้ส่งออกกรายเดียว (FULL CONTAINER LOAD : FCL) และกรณีผู้ส่งออกหลายราย (LESS THAN CONTAINER LOAD : LCL) จะต้องทำการบรรจุของเข้าคอนเทนเนอร์ภายในอารักขาของศุลกากร รวมทั้งผู้รับผิดชอบการบรรจุคือผู้ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโรงพักสินค้าบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์เพื่อการส่งออกย่อมจะต้องมีความรับผิดชอบระมัดระวังมิให้มีการนำของที่ผิดกฎหมายเข้ามาบรรจุในตู้คอนเทนเนอร์ ทั้งนี้ โรงพักสินค้าบรรจุสินค้าเข้าคอนเทนเนอร์เพื่อการส่งออกทุกแห่งจะต้องจัดตั้งสถานีตรวจสอบสินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์ (X-RAY) ไว้สำหรับตรวจสอบสินค้าในตู้คอนเทนเนอร์ และเมื่อได้ปฏิบัติพิธีการศุลกากรเสร็จสิ้นแล้ว การขนย้ายคอนเทนเนอร์ไปยังท่าเรือที่ส่งออกเพื่อบรรทุกขึ้นเรือไปต่างประเทศจะควบคุมโดยระบบติดตามการขนส่งของที่อยู่ในการควบคุมทางศุลกากรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (CUSTOMS TRACKING & MONITORING SYSTEM : CTMS)

3. แนวคิดในการจัดทำและพัฒนา PROFILE

กรมศุลกากรนำระบบบริหารความเสี่ยง (RISK MANAGEMENT) มาใช้ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อกำหนดว่าของนำเข้า/ของส่งออกตามใบขนสินค้าฉบับใดสมควรกำหนดเป็นใบขนสินค้าประเภทให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (RED LINE) ใบขนสินค้าฉบับใดสมควรกำหนดเป็นใบขนสินค้าประเภท ไม่ต้องตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (GREEN LINE) โดยในการจัดทำและพัฒนา PROFILE จะจัดทำเป็น 2 ระดับ คือ CENTRAL PROFILE และ LOCAL PROFILE ทั้งนี้ CENTRAL PROFILE จัดทำโดยหน่วยงาน ในส่วนกลางของกรมศุลกากรซึ่งจะแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า - ส่งออก การจับกุมที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยง และประมวลผลข้อมูลที่รวบรวมได้เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงพิจารณาให้ความเห็นชอบกำหนดประเด็นความเสี่ยง ใบขนสินค้าฉบับใดสมควรกำหนดเป็นใบขนสินค้าประเภทให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (RED LINE) ใบขนสินค้าฉบับใดสมควรกำหนดเป็นใบขนสินค้าประเภท ไม่ต้องตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (GREEN LINE) ซึ่ง PROFILE ที่คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงกำหนดในระดับ CENTRAL PROFILE นี้ สำนักงานศุลกากรหรือด่านศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับการผ่านพิธีการศุลกากรและตรวจปล่อยสินค้านำเข้าหรือส่งออกจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งการตรวจที่กำหนดโดยเคร่งครัด

ส่วนการจัดทำ PROFILE ในระดับ LOCAL PROFILE นั้น เป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานศุลกากรหรือด่านศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับการผ่านพิธีการศุลกากรและตรวจปล่อยสินค้านำเข้า หรือส่งออกตามที่กรมศุลกากรมอบหมาย โดยจัดทำในรูปของคณะกรรมการจัดทำและพัฒนา LOCAL PROFILE ทำหน้าที่วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลการนำเข้า - การส่งออก เพื่อกำหนดเงื่อนไขความเสี่ยง ได้อย่างถูกต้องแท้จริงและเท่าทันต่อสถานการณ์ที่อาจจะเกิดการกระทำความผิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตาม PROFILE ในระดับ LOCAL PROFILE จะต้องไม่ซ้ำซ้อนกับ PROFILE ในระดับ CENTRAL PROFILE

การจัดทำ PROFILE ทั้งในระดับ CENTRAL PROFILE และ LOCAL PROFILE ที่กำหนดให้จัดทำในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงานนั้น การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า - ส่งออก จะดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งจะพิจารณาจากข้อมูลการนำเข้า - การส่งออก สถิติการจับกุม แนวโน้มที่จะมีลักลอบหนีศุลกากรหรือหลีกเลี่ยงอากรในแต่ละช่วงเวลา ข้อสั่งการของหน่วยเหนือที่ให้เข้มงวดกวดขันการลักลอบหนีศุลกากรหรือหลีกเลี่ยงอากรตามข้อมูลการข่าว การจัดทำ PROFILE ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำจึงจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งมีธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน (สำนึกรับผิดชอบ สุจริต เที่ยงธรรม โปร่งใส) แต่อย่างไรก็ตาม ผลการตรวจสอบใบขนสินค้าตาม PROFILE ที่กำหนดให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (RED LINE) ปรากฏว่าตรวจพบความผิดในอัตราเปอร์เซ็นต์ที่น้อยมาก

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เป็นเทคโนโลยีที่จะสร้างความสามารถให้แก่เครื่องจักรและคอมพิวเตอร์ ด้วยอัลกอริทึมและกลุ่มเครื่องมือทางสถิติ เพื่อสร้างซอฟต์แวร์ทรงปัญญาที่สามารถเลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ เช่น จดจำ แยกแยะ ให้เหตุผล ตัดสินใจ คาดการณ์ สื่อสารกับมนุษย์ ในบางกรณีอาจไปถึงขั้นเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (BIG DATA) ที่มีอยู่แล้วประมวลผลออกมาเป็นชุดข้อมูล ดังนั้น ด้วยปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำ PROFILE ควรนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) มาใช้ในการคัดกรองใบขนสินค้าเพื่อกำหนดประเภทใบขนสินค้าเป็นประเภทให้ตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (RED LINE) และประเภทไม่ต้องตรวจสอบพิกัด ราคา และของ (GREEN LINE) ซึ่งเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) นี้ ศุลกากรบราซิลได้นำมาใช้ในการคัดกรองใบขนสินค้าในระบบระบุเป้าหมาย และองค์การศุลกากรโลก (WORLD CUSTOMS ORGANIZATION : WCO) นำมาเป็นกรณีศึกษาเพราะมีจุดเด่นหลายประการ เช่น กระบวนการเรียนรู้ของ AI อันนำไปสู่การตรวจพบความผิดปกติของใบขนสินค้าทั้งความผิดปกติที่พบได้ทั่วไปและไม่พบได้ทั่วไป ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ถูกบดเบือน จากผู้นำของเข้า ความสามารถในการจัดจำแนกสินค้าเข้าสู่พิกัดอัตราศุลกากรใหม่ที่แยกออกมาจากพิกัดอัตราศุลกากรเก่าในระยะเวลาอันรวดเร็ว ความสามารถแสดงผลออกมาเป็นภาษามนุษย์เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าใจเหตุผลในการระบุเป้าหมาย เป็นต้น

4. แนวคิดการบริหารจัดการชายแดนร่วมกัน (COORDINATED BORDER MANAGEMENT: CBM)

การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาคอาเซียน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างประเทศสมาชิก เช่น ถนน โทรคมนาคม และพลังงานล้วนเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้าระหว่างกันในภูมิภาคและอนุภูมิภาคในรูปแบบการค้าชายแดน การค้าผ่านแดนและการค้าข้ามแดน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

สัดส่วนการค้าของอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีแนวโน้มลดลง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประเทศญี่ปุ่นค่อนข้างคงที่ แต่สัดส่วนการค้ากับประเทศอาเซียนด้วยกันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกการค้าชายแดน การค้าผ่านแดน และการค้าข้ามแดน ด้วยการนำระบบพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกระบวนการ การเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการตรวจสอบและควบคุมทางศุลกากร

นอกจากนั้น รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมศุลกากรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันผลักดันให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลการนำเข้า - การส่งออก เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในประเทศผ่านระบบ NATIONAL SINGLE WINDOW : NSW และให้กรมศุลกากรจัดทำ MOU กับศุลกากรประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้กรอบ ASEAN AGREEMENT TO ESTABLISH AND IMPLEMENT THE ASEAN SINGLE WINDOW และ ASEAN PROTOCOL TO ESTABLISH AND IMPLEMENT THE ASEAN SINGLE WINDOW เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการนำเข้า - การส่งออก ผ่านระบบ ASEAN SINGLE WINDOW : ASW และในปี พ.ศ. 2556 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก ในการขนส่งข้ามพรมแดน พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีหลักการและเหตุผลในการออกกฎหมายดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามพรมแดนโดยกำหนดให้มีพื้นที่สำหรับ ดำเนินพิธีการร่วมกันและกำหนดหลักเกณฑ์กลางสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทยและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลประเทศภาคีตามความตกลงเพื่อดำเนินพิธีการในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันกระทรวงคมนาคมได้ออกประกาศกระทรวงคมนาคมเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดพื้นที่ควบคุมร่วมกันในราชอาณาจักรไว้เพียง 1 แห่ง คือ บริเวณสะพานมิตรภาพ ๒ (มุกดาหาร - สะหวันนะเขต) ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร เนื้อที่ ๖๓ ไร่

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านพิธีการศุลกากรการค้าชายแดน การค้าผ่านแดน และการค้าข้ามแดน รวมทั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมทางศุลกากร จึงควรประสานงานกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีการค้าชายแดน การค้าผ่านแดน และการค้าข้ามแดนระหว่างกัน ร่วมกันผลักดัน ให้มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานศุลกากร ผ่านระบบ ASEAN SINGLE WINDOW : ASW และการใช้ประโยชน์พื้นที่ควบคุมร่วมกัน (COMMON CONTROL AREA : CCA) โดยจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ เช่น พนักงานศุลกากร เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น มาปฏิบัติหน้าที่ประจำ ณ พื้นที่ควบคุมร่วมกัน (COMMON CONTROL AREA : CCA) เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติพิธีการศุลกากรตรวจปล่อยของเสร็จสิ้น ณ จุดเดียว (SINGLE WINDOW INSPECTION : SWI/SINGLE STOP INSPECTION : SSI) โดยกรณีของนำเข้าพนักงานศุลกากรประเทศเพื่อนบ้านจะร่วมตรวจสอบของกับพนักงานศุลกากรไทย ณ พื้นที่ควบคุมร่วมกัน (COMMON CONTROL AREA : CCA) ด้านพรมแดนฝั่งประเทศไทย ส่วนของส่งออกพนักงานศุลกากรไทยจะไปร่วมตรวจสอบของกับพนักงานศุลกากรประเทศเพื่อนบ้าน ณ พื้นที่ควบคุมร่วมกัน (COMMON CONTROL AREA : CCA) ด้านพรมแดนฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะก่อให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุล (CHECK AND BALANCE) และความโปร่งใส (TRANSPARENCY) ในการปฏิบัติงาน

บทความนี้เป็นความเห็นในเชิงวิชาการ ความคิดเห็นของผู้เขียนไม่เกี่ยวข้อง และผูกพันต่อกรมศุลกากรแต่อย่างใด เป็นมุมมองของผู้เขียนที่เห็นว่าพนักงานศุลกากรรุ่นใหม่ ๆ ที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันอาจไม่รู้ถึงพัฒนาการของกระบวนการพิธีการศุลกากรตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงได้ศึกษาและนำมากล่าวไว้แบบย่อเพื่อเป็นความรู้ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อแนวคิดในการที่จะพัฒนากระบวนการพิธีการศุลกากรซึ่งในยุคสมัยปัจจุบันจะเน้นในเรื่องการอำนวยความสะดวก แต่สิ่งที่ผู้เขียนเห็นว่า สิ่งที่ไม่ควรละเลยมองข้ามก็คือระบบการควบคุมทางศุลกากรเพื่อสร้างความเท่าเทียมความเป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการ